

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИЦИЈУ БЕЗБЕДНОСТИ И АДМИНИСТРАЦИЈУ ПОЛИЦИЈСКИХ И ОПШТИНСКИХ ВЛАСТИ

УРЕЂУЈЕ ОДБОР МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 12. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Савета од 1. фебруара 1902. године Бр. 409. које гласи:

да се Лазар Станимировић, учитељ, родом из Неродимља, на Косову и поданик турски, прими у српско поданство, са својом женом Магдаленом и децом: Надом и Драгом, изузетно од §. 44. грађанског закона, као досадањи српски заштићеник.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 21. фебруара 1902. године ПМ 4.490 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 12. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Савета од 1. фебруара 1902. године Бр. 410. које гласи:

да се Трпко Стојановић, бивши учитељ, родом из Тетова, у Старој Србији и поданик турски, по молби својој, прими у српско поданство, заједно са својом женом Наталијом и дететом Живојином, изузетно од §. 44. грађанског закона, као досадањи српски заштићеник.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 21. фебруара 1902. године ПМ 4.488 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 12. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Савета од 8. фебруара 1902. године Бр. 466. које гласи:

да се Војислав Ракић, апотекар у Параћину, родом из Берка, у Аустро-Угарској, и поданик исте државе, по молби својој прими у српско поданство, изузетно од §. 44. грађанског закона, пошто је поднео уредан отпуст из свог досадањег поданства.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 21. фебруара 1902. године, ПМ 4.491 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела постављени су:

за ванредног писара друге класе начелства округа ваљевског, а да врши дужност писара среза ваљевског и плату из плате овога да прима, — Пантелије Драгојевић, писар друге класе начелства округа рудничког, — по молби;

за писаре друге класе начелства округа рудничког: Милован Тадић, ванредни писар друге класе начелства округа ужичког и вршиоц дужности писара среза златиборског, — по потреби службе; и Александар Цветић, писар друге класе начелства округа крагујевачког, — по потреби службе, но без права на накнаду путног и селидбеног трошка.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела 27. фебруара 1902. године, ПМ 4.481 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 12. закона

о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Савета од 1. фебруара 1902. год., Бр. 412., које гласи:

да се Јован С. Симић, учитељ, родом из Гиљана у Старој Србији и поданик турски, по молби својој, прими у српско поданство, заједно, са својом женом Персидом и децом Савком и Слободаном, изузетно од §. 44. грађанског закона, као досадањи српски заштићеник.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 20. фебруара 1902. године, ПМ 4.489 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу члана 12. закона о пословном реду у Државном Савету, одобрено је решење Савета од 1. фебруара 1902. год. Бр. 408., које гласи:

да се Јевта Џуковић, учитељ, родом из Плевља у Старој Србији и поданик турски, по молби својој, прими у српско поданство, заједно са својом женом Софијом и децом Викторијом и Александром, изузетно од §. 44. грађанског закона, као досадањи српски заштићеник.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих Дела, 21. фебруара 1902. године, ПМ 4.487 у Београду.

Указом Његовог Величанства Краља Александра I, на предлог Министра унутрашњих дела, а на основу §. 6. закона о местима, с обзиром на височајше решење од 16. јуна 1866. године, решено је:

да се место Дервен, у срезу сврљашком, округа нишког, које је до сада припадало саставу села Шљивовика и Преконоге, прогласи за село.

Из канцеларије Министарства Унутрашњих дела, 27. фебруара 1902. год. ПМ 4.710 у Београду.

СТРУЧНИ И НАУЧНИ ДЕО

ЈЕДАН ПОГЛЕД НА КАЗНЕНО ПРАВО КАО НА НАУКУ

До скоро изгледало је, да је Казнено Право завршило свој развитак. Са основом, на којима је подигнуто, оно је заиста и дошло до свога савршенства тако, да ничега већ више није могло изнети што би било у истини новина. Но овој сада већ класичној школи казненоправне науке дошао је у најновије време у помоћ нов правац, који смо ми претпрошле године на овом истом месту доста пространо изнели у низу чланака под именом: Човек као злочинац. Тај нови правац отворио је казненоправној науци читав низ нових хоризоната, ако се можемо тако изразити. Пред радницима тога правца стоје сасвим нове области рада; на новим, пак, пољима рад ће несумњиво уродити богатим плодом. Криминалитет је данас узео на се такав облик, да нас заиста баца све у велику бригу, а све се више удара гласом на патолошку страну у његовом развоју. Према томе, један од првих задатака Казненога Права и једна од првих дужности наших мора бити непрестано посматрање и у што већем броју прибирање факата за сазнање свих узрока, који су до тога довели, а по том систематски и сталан рад на отклањању њихову.

Године 1899. изашло је у Грацу треће, увећано издање у том погледу знаменитог дела Dr. Ханса Гроса: Handbuch für Untersuchungsrichter als System der Criminalistik. Прво је издање још из 1893. године. Приказујући нашем свету ово, треће издање чувене Гросове књиге, ми смо тада (Полиц. Гласник за 1899. год., ст. 246) рекли да се у овом (онда деветнаестом) столећу није нашао човек, који би тако системски у једној књизи обрадио и као целину изнео целокупну модерну Криминалистику, како је то овим делом с потпуним успехом умео извршити Dr. Ханс Грос. Он је тиме постао оснивалац Криминалистике, као једне засебне гране у казненоправној науци. И заиста, данашњи криминалист првога реда, Dr. Franz von Liszt, редовни професор права на берлинском универзитету, те исте 1899. год., 27. октобра, држао је у највећој слушаоници берлинскога универзитета своје приступно предавање, којим је овако заснована криминалистика на свечан начин и с катедре тако значајне први пут призната као саставни део свеколике казненоправне науке.

На крају тога свога предавања, проф. Лист свео је свој говор у ова три задатка казненоправне науке:

Да спреми и стручно васпита криминалистичког практика, као задатак педагошки, дајући му прилике, прво, да изучи Казнено Право и Кривични Поступак у смислу класичне школе која данас постоји, и, друго, школујући и вежбајући га практико-технички, да изнађе све битне делове једнога дела, како је то Ханс Грос у литератури унео под именом „Криминалистика“;

Да узроцима из којих бивају или постају (каузално) објасни злочин (који је задатак познат сада под именом „Криминалогија“) и казну (што је опет познато под именом „Пенологија“), као задатак научни;

Да крпе напред, развија и даље усавршава законодавство у том смислу, да се ово, свесно циља, бори против злочина, ако и не искључиво, а оно нарочито казном и сродним јој уставима (који је задатак обележен именом „Криминална Политика“).

Криминалистика, коју је овако засновао Грос, а у науку тако свечано унео Лист, хоће озбиљну студију и свестрано проучавање свих објеката казног права. Од тих човек је она најважнији, човек-злочинац и онај с којим је он у непрекидном додиру, његова сва околина. Но то је задатак врло опсежан и напоран; за сада је све само у прибирању факата, без икаквих закључивања, генерализовања или апстракција. Али се мора посматрати правилно, тачно, савесно и што већи број факата. Кад једном, наравно у далеком времену, будемо имали потпуно и у свим правцима испитана извесна факта и будемо по стотину пута уверени у исправност њихову, истом тада ће она дати подлогу, солидну основу, са које ћемо моћи поставити питање о томе: *због чега бива и како бива злочин и каква је природа злочинчева*. Криминалистика, као што Грос каже, неће ништа више него да припомаже и чини услуге казненоправној науци; она сматра да је постигла циљ, ако нанесе сав потбан камен, све потребно градиво, које може требати Криминалогији, Пенологији и Криминалној Политици за ону чврсту зараду, коју мисли нова школа да назива, за шта ће је човечанство некад благосиљати. Она није посвећена спору о нечем што би људи тек само смишљали или хтели смислити, него сазнању свега онога што заиста, стварно постоји, проучавању свих „реалија“ казног права. Овим се у изучавању казног права пошло путем, који је у природним наукама довео до сјајних резултата.

Пред нама је уџбеник Казног Права берлинскога професора права поменутога Dr. Листа, издање од 1890. године. У њега је, у колико то за сада још може бити, унесен овај нови правац. Дело је писац посветио своме предходнику на катедри професора криминалног права на берлинском универзитету, Dr. Алберту Фридриху Бернеру, познатоме и у нас с превода његовога Казног Права на српски, који превод, у осталом, није извршен с онолико вештине колико ју је дело Бернерово тражило. Неће бити, може бити, без интереса да напоменемо, како је Лист, мислим некако одмах после рада последњег нашег Преког Суда у Београду, походио нашу престоницу... У предговору овога издања свога Казног Права, Лист помиње, како ће оно ускоро изаћи на свет и у српском преводу, „који је израдио, вели Лист, мој поштовани пријатељ Dr. Миленко Р. Веснић, пређашњи државни министар, за време свога сужањства у тавници државној.“

Овим погледом на казнено право као науку хоћемо да прикажемо читаоцима онај нови правац казненоправне науке, како га је Лист у своје дело унео.

Задржавши у главном досадањи распоред материја, Лист је своју књигу поделио: на увод или приступни део, за тим на општи део и, најпосле, на део посебни. У уводу он говори о појму Казног Права, додирујући право државе да казни, па онда Криминалну Политику, излажући историјски развој Казног Права и, најпосле, набраја изворе Казног Права. Оно, на чем се наш поглед зауставља у овом приступном делу, то је одељак: принципи Криминалне Политике. Ми ћемо га, по могућству у изводу, дати нашим читаоцима.

Свеколико право је само ради људи и сврха му је да буде заштита интереса човека живота. Суштина је права у заштити интереса, а идеја о циљу јесте снага која га порађа.

Сваки интерес, који је правомштићен, зовемо *правним добром*. Правно добро јесте, дакле, правомштићени интерес. Сва правна добра јесу интереси живота, било живота кога појединца или какве заједнице. Сам правни поредак не порађа интересе, него их производи живот, али тај правни ред или још тачније правна заштита чини тај животни интерес правним добром.

А интереси живота постају одношајима животним између појединаца или између ових и целине, државе или друштва, и обратно.

Пошто је задатак права у опште да заштити интересе живота човека, то је Казног Права тај нарочити задатак, да буде *јача* заштита оних интереса, који то нарочито заслужују и којима је то особито потребно, а то је да их заштити прегњом извршења казне као једног зла које ће злочинца снаћи.

Казном се утиче:

1. На свакога у опште тиме, што она својом моћи застрашивања обуздава злочине склоности с једне стране, а са друге, изазивајући осуду и јавно неодобравање учињеног дела, јача и уздиже правно осећање грађана. Тај се утицај може звати *генералном превенцијом*.

2. Утиче на повређеног, коме даје сатишак тиме, што неће да остави неиспаштан противправни напад на њ учињени.

3. Нарочито утиче на самог злочинца, и то се може звати *специјалном превенцијом*. А ту јој може бити задатак:

а. Да злочинца опет учини човеком друштву потребним. Према томе да ли се хоће да ојачају ослабљене представе које треба да су му сметња да чини злочине, или да се утиче на препорађај карактера, разликује се казна као застрашавање или поправљање.

б. Да злочинцу, посталом непотребним друштву, одузме, на увек или за време, могућност да даље чини злочине, да га на неки начин искључи из тога друштва, и ту је онда говор о томе, да се злочинац учини нешкодљивим.

Правни основ, оправданост казне јесте у њеној неминовности и згодности да се одржи правни поредак, а с овим и држава. *Казна је, дакле, праведна у колико је за ово неопходна и згодна, за сврху која се има.*

ПРОСЈАШТВО

III. КАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСИОНАЛНИХ ПРОСЈАКА

Из тих примера да се видети да приходи просјака нису незнатни. Али се мора додати да није сваки у стању да скупи толике суме. Новајлија који на улици пружи своју руку донесе првих дана толико да једва своје потребе може подмирити. Да би се више заслужило морају се знати различне досетке и преваре у неким стварима умети се наћи. Једном речи и просјачење је занат који се мора изучити. То је истина која је позната и у Паризу као и руским селима.

Па у чему је тај занат и какве користи доноси знање тог заната?

Просјак живи од милости мимопролазника од чије воље зависи дати молиоцу нару или мирно проћи. Али да се скупи много пара мора се прошење милостиње што чеље понављати и најбезобразније закачити се за сваког пролазника. А да се то може чинити мора се прво човек одрећи две особине: скромности и стидљивости. Доцније кад се отараса тих теретних пратилаца мора се изучити техника просјачења и развијати способност дирнути једног човека и ако га први пут у животу

види. За тај смер није довољно говорити о његовим патњама. Да би молба продрла до срца мора се увити у таку форму да не одмаши своје дејство. С тога се она не казује простим речима које невоља диктује; на против морају се употребити патетички изрази при којима просјак непрестано пролива сузе и глас му дрхће. Новајлија је још слаб глумац и с тога се мора учити код искусних људи. Међу старим просјацима има редовних професора који ученика посвећују у све што он треба да зна. Они га уче како се мора обући да би цела његова фигура изазвала сажаљење али нарочито како да се публика превари издавајући се за богаља.

У чланку о просјацима у Кијеву налазим неколико напомена о радњи таквих педагога. Новајлији се показује како може обратити пажњу пролазника на своје несреће. За тим се почетник учи да руке и ноге држи у монструозном положају и, да би брже чинио напретке удови му се увију у нарочите завоје. Осим тога показује му се како мора очи искренути да би се могао издати за слепца. Изгледа да ти савети доносе добрих плодова, јер лажних богаља и слепаца има на улицама свих великих вароши и у сваком руском селу.

У истим просјачким академијама могу се за извесну награду добити адресе разних добротинаца, јер како је време новац то се не вреди мучити кудати на свака врата. Осим тога просјаци се и узајамно помажу. А. Свирски саопштава да просјаци који пешке у Москву дођу у првој ракициници добију за паре и лепе речи потребна обавештења. У Немачкој и Аустрији раширен је други један систем. У ручној књизи за иследне судије од др. Ханса Ероса нацртано је где је добро просити; такав се цртеж налази на ма ком зиду на уласку у село или на раскршћу. Та табла стоји у једној отвореној руци са два стуба, међу којима стоје бројеви који означају да се у кућама које одговарају наведеним нумерама (на пр. у 7-ој, 5-ој и 10-ој десно, у 2, 7, 12-ој лево) дели милостиња. Са таким помоћним средствима достигли су просјаци да њихов занат доста доноси да се од тога живи. Дарови које они добијају састоје се из најразличнијих предмета: новаца, старих хаљина и састава за храну. У граду добијају просјаци од пролазника ситне сребрне и бакарне паре, у пекарницама хлеба, у деликатесним радњама остатке од кобасица и шунке; у селима дају им не само храну и склониште него и комаде меса и хлеба па и платна; у јесен сваком просјаку дају жита у торбу, слепци добију по народном обичају јаја. Све те производе и платно просјаци претворе у новац: поједини сељаци купују хлеб од њих да њим стоку ране а накупиено жито и платно продаду ситничару у првом селу. Уз то се мора додати да се у Русији до сад одржао ружан обичај извесних дана давати сваком милостињу који дође у кућу да моли. Трговци чине то суботом, а сељаци о великим празницима, при погребима, 40-ог дана после смрти сродника и на светли уторник.

Под таким околностима невољно се намеће питање: колика може бити сума коју земља сваке године издаје за просјаци?

Дефинитивни одговор наравно не може се дати јер није познат број професионалних просјака. Али и приближни рачун даје знатан број. Пришов рачуна за Москву и узима да сваки просјак заслужи дневно само 25 копјејака (око 80 пара). То је цифра и сувише мала пошто смо већ видели да по неки просјаци међу дневно у цеп 3 рубље (око 9 динара). Али да би избегли свако претеривање узећемо ту четвртину рубље за основу нашег рачуна. Године 1877 радила је у Петрограду у министарству унутрашњих послова комисија за сузбијање просјаштва. По њеном рачуну има у Русији око 300.000 просјака. Кад се узме да сваки од њих, као што је казано, заслужује дневно 25 копјејака и да година има 365 дана, то онда излази да просјаци свих категорија (професионални и доиста бедници) добијају годишње милостиње огромну суму од 27,375.000 рубаља.

То је сума огромна али она јако заостаје иза стварности. За последњих двадесет година број просјака у Русији најмање је два пут већи. За илустрацију може послужити овај факт. Год. 1882 ухапшено је у Петрограду 3062 лица због просјачења; од тог доба тај је број непрестано растао. Кад се израчуна просечни број за време од 1882—1897 то добијамо цифру од 5200 на годину, али ако узмемо последњих пет година (1892—1897) то добијамо просечни број 6228, који је дакле два пут већи од броја од 1882.

Приходи просјака могу се израчунати и на други начин. Недоховски који тачно познаје прилике у губернији калаушкој саставио је преглед у коме наводи колико жита и састава за храну дају годишње сељаци као милостињу. На основу тог прегледа он је израчунао да становници плаћају годишње од главе две рубље. Кад би се ти подаци могли применити на целу Русију то би добили ужасну цифру јер укупни број становништва прелази 115 милиона.

Гледајући на те бројеве невољно се намеће мисао: штета што се толики тај новац тако безумно баца! колико би се суза могло убрисати, колико помоћи учинити кад би те суме доспеле у праве руке. А овако највећи део милостиње одлази у ракицинице.

О таком трошењу испросјаченог новца нема никакве разлике мишљења међу писцима који су се занимали питањем о протувама. Полман, Рошол, Минстерберг, Либих и руски испитивачи јесу истог мишљења да просјаци највећи део њихова прихода проћердају у крчмама. Што просјачење добије оде кроз грло.

Заједно са пијанством развијају се нечистоћа и болести. Просјаци имају њихове жене и помоћнице које им помажу у купљењу милостиње. У губернијама Терску (северни кавказ) и калуби јавно се жале да просјаци јако шире сифилис; у губернији Мехилеву више просјака одало се биганији а из Ви-тебска јављају да је једна девојчица од 13 година затруднила од једног слепца.

Једном речи просјаци стају друштво тако много новаца и јесу тако опасан елеменат да се даљи развитак тога зла мора спречити пошто по то. Али да се достигне тај смер преко је потребна тачна студија класе протува и њихова живота.

ТЕЛЕСНЕ И СМРТНЕ КАЗНЕ

КОД СВИХ НАРОДА И У СВИМА ВРЕМЕНИМА

КРИМИНАЛНО-ИСТОРИЈСКА СТУДИЈА РУДОЛФА КВАНТЕРА СА МНОГИМ ИЛУСТРАЦИЈАМА

УВОД

2

Религиозне жртве нису постојале само код старих Јевреја него и код свих старих народа и може се рећи да су оне потекле из инстинктивног осећања. Стари Египћани знали су тако исто за жртвовање и Херодит им се подсмева да су они практични људи умели да споје пријатно с корисним т. ј. да су тела жртвованих животиња продавали страним трговцима за храну. Божанство је било тиме задовољено што је добило живот жртве те су се жртвовањем Египћани ослобођавали од греха. Али да је морала бити невина крв, не само невина у злочину него и у опште чиста, било је код старих Египћана тако исто прописано као и код Јевреја. У 5 књизи Мојсијевој, глава 17. вели се у првом стиху „Ти не смеш жртвовати Господу, Богу твоме ни вола ни овцу која има какву махну или какво зло на себи, јер се од тога Господ, Бог твој, гнуша.“ Као што смо већ видели животиње пре жртвовања нису смеле примити још никакав рад, а нису се смеле ни парити пре тога. То слагање Египћана и Јевреја не може се извести из баљења Јевреја у Египту, пошто култ једног народа не упливише на култ другога. Стари грци тако су исто радо варали њихове богове при жртвовањима; они су редовно задржавали месо жртвених животиња за себе а своје богове частили су костима и одпатцима.

Из животињских жртава развиле су се временом људске жртве, које су тако исто биле посао свештеника — као и код старих Немаца — и свештеница, како животиње нису жртвоване само за то да се утиша гнев богова због каквог злочина него и профилактички, да се „поклоном“ добије расположење богова за какво намеравао предузеће, то су почели и са људским жртвама, пошто убицу нису више штедели из грое од људске крви или што су га остављали у животу, пошто је његова снага требала друштву за такве жртве бирали су најплеменитије, децу самих крајева а нарочито свеже девојке. Краљ Моабита жртвовао је свог престолонаследника; краљ Агаменион хтео је своју кћер, Ифигенију да жртвује Дијани. Картажањани су убијали своју децу као жртву Кроносу. Наравно да те жртве нису биле смртна казна, па ни онда кад су кривога злочинца

предавали свештеницима да га жртвују, не може се још говорити о смртној казни, јер тај крвави посао био је само покајање, којим су богови ублажавани Цезар прича у свом делу „De bello Gallico“ да је у старој Галији био обичај да се злочинац жртвује боговима, пошто се веровало да се гнев богова само тако може утишати кад се крв пролије. А ако се не ухвати кривац онда се место њега жртвује невин. Баш ова последња ствар показује да се ту није вршила смртна казна од правне стране, него само свештеничка покајна жртва.

Таким страховитим призорима спреmano је земљиште за смртну казну. Став „Освета је моја, вели Господ“ све је више истискиван, није више богу остављена освета, него су је сами људи вршили. Установа крвне освете ширила се као зао дух скоро преко целе земље. Крв убице просипала је понова крв племена убијенога. Крвна освета узела је толике размере да су се морале предузети мере за заштиту нападнутих. И код старих Јевреја она се још толико била раширила да је по Св. Писму сам Бог заповедио да се начине прибежишта у којима ће гоњени моћи наћи заклона од осветника.

Кад наше данашње право оштроумно разликује између убиства, телесне повреде са смртним резултатима и нехотичног убиства, тиме је само научно и прецизно дефинисано оно што је још стари законодавац са финим правним осећањем, Мојсије извео, разликује између *кулног* и *деловног* убијања; за ово друго нико није могао добити прибежишта него су свештеници морали издати убицу његовим осветницима, док је онај који је нехотично пролио крв, био сигуран. Код свих народа који су знали за крвну освету, била су уведена и прибежишта, код којих су опет свештеници играли главну улогу, јер су храмови богова били прибежишта; у дому божанства људска освета није смела имати силе. А овде није место да улазимо у питање откупа, којим се убица могао откупити од племена убијенога.

Најсигурније средство да се спречи крвна освета било је то да држава, владалац узму само за себе право да суде о учиненим злим делима и да преступника казне; место приватног осветника дошла је правда која казни. Више није могло бити речи о простом прогањању убице пошто је крвном осветом већ било оважено начело: крв за крв. Више се није радило на томе само да се опасан човек уклони или да се прогањањем њега одклони гнев бојжи од целог народа него је зликовца требало казнити и таквом казном требало је и друге од таквих дела запласити. А да држава има несумњиво право да смртну казну изрекне и изврши, да она има не само право моћи него и право разума, то противници смртне казне нису још до сад могли порећи. Кад један преступник крвавим убиством које учини иступи из људског друштва и огласи се за непријатеља његовог онда и друштво има право да га уништи, као што убија и дивљу животињу која га крвожедно нападне. Смртна казна убици јесте природно право одбране; она је хиљаду пута оправданија него убијање у рату, јер војник подлеже крвавој смрти за верно испуњавање своје дужности а убица умире због преступа који заслужује смрт. Војник са растргнутим удовима има често најужасније муке да трпи пре него што га милостива смрт ослободи а убица бива погубљен са што је могуће мање болова. Овде за најстрашнији преступ најблажа штетња, тамо за верно испуњавање дужности најстрашније муке. И људи зову хуманост кад се најгаднији непријатељи човечанства штеде а чистити синови свог народа уништавају.

Али и та здрава мисао да држава ступа као осветник појединца, све се је више изметала под владавином крвожедних тирана. Казна није више била праведни акат испаштања него је често бивала само изговор за задовољење приватне жеље за осветом или личне сверености. Не само што је убијање човека било осећивано крвљу, него и за мале преступе, за одступање у осећању и мишљењу, па и за то што се неко није допадао владоцу или му је био незгодан, морао је он животом платити. Више није бивало речи о правди, т. ј. да један преступник буде тако кажњен као што је заслужио.

Али тако опадање човека морало се је тек полако развити. Народи Азије били су први код којих је, ропским потчињењем целог народа под бруталну самовољу владоца, људско достојанство било ногама погажено. Кад један кнез убија из пушке невинога само да би показао своју вештину гађања или кад један владалац убија чланове своје сопствене фамилије да би

њима самима остала власт, ко је ту крив? Владалац не, него народ, који је те злочине не само трпео него их држао и за велика дела. Ласкање и тужење пред престолима изопачило је владоце и у њима породило погрешно мишљење о својој моћи. Са истока су раширени по свету и они страшни, пуни мука начини убијања. Док се у најстарије време друштво ограничавало на то да и самог убицу само уклони из друштва, то су, кад је смртна казна постала потреба бирали што простије начине убијања и који брзо убијају. Каменоване, осецање главе или вешање, били су и код старих Јевреја као и код средњевековних народа, најобичнији начини убијања. Каменоване је било најтеже. Са већим развитком „образовања“ и културе променила се и та слика. Класички народи Грци и Римљани, који су отровом, гурањем са високих стена или одсецањем главе, убијали своје најтеже злочинце, прихватили су доцније заплетене начине убијања који су се често изметали од праве бестигљности у смртном мучењу. Првобитно су они применивали смртну казну само на робове а доцније су те несретнике мучили до смрти и ако ништа нису погрешили него само узимани као сведоци, јер се полазило од чудноватог гледишта да се сведоци једног роба може само онда веровати, кад ју је исказао под мукама. А не ретко су робови узимани за сведоке само да би се добило прилике уживати у мукама крвавих робова и у грчењу њиховом.

И ако су оријенталци увек нагињали смртној казни у мукама ипак је за систем смртног мучења на истоку требало дуго време док се потпуно развио. Најпрефињеније сверености морале су се поступно изнаћи, те је и на истоку било разних фаза док бестигљална крвожедност није избила у свој својој гнусоби; и они исти узроци који су постојали на истоку, деловали су и на западу правећи од човека зверу. По себи „животиња у човеку“ не може се одрицати, осећање освете јако је развијено код човека и људска снага измишљања делује најинтензивније онде где треба рушити и — мучити. Све веће растење и кварење становништва, све јача наклоност за пороке и преступе, која само дрема у природи многих људи и све јачим дражењем све се више буди и увећава — учинили су потребним строжију казнену власт крвавим жртвама и вршењем казне од самог народа на пр. при каменовану, расла је и крвожедност код народа, те су народна погубљавања, која су се најзад развила до неке врсте народне свечаности, морала трпети осећања човека. То се да лако видети из историје старих Јевреја, који су стотинама година под владом судија живели спокојно као најсретнији народ и који су се доцније под владом краљева брзо изметнули, тако да су у ропству у Асирији и Вавилонији врло брзо присвојили рђаве обичаје, одали се поквареном животу и подмуклу пакост и лукавство и дивље, неодољиво осветољубље, које тако лако снажи код погажених народа, развили до најглавнијих, карактерних особина.

(Наставиће се)

ПОУЧНО ЗАБАВНИ ДЕО

САМОУБИЦА

(из забележавања једног полицајца)

3

Пошто је дошла себи, мати је хтеде удалити у побочну собу док ми не свршимо разговор о самоубици, али она тако тужно и слатко мољаше да остане гди је, да сам најзад и ја морао посредовати у њену корист.

На моју моблу, њена мати отпоче приповедати ово:

— Милана познајемо од пре 2 год. као питомца сликарске академије у М.... Упознали смо га преко нашег рођака Оскара које је био његов нераздвојни друг и пријатељ. Он га је први и довео у нашу кућу и представио нам га као Милана Н...., сина Н...., чиновника из Београда. Његова пријатна спољашњост, лепо опхођење и велика духовитост, помешана нешто мало са сентименталношћу, све то потенцирано похвалама којима га наш рођак опасипаше, учиниле су на нас необично пријатан утисак. Ја и моја кћи живљасмо тада веома повучено јер ми, на неколико месеци пре познанства са Миланом беше умро син од 20 год. а нешто раније и муж, који је био угледан

фабрикант у Н... Изузев наших блиских сродника, међу које је долазио и Оскар, нико нас више не посећиваше, јер и ми нигде не иђасмо. Појмићете лако, да нам је у оваквим приликама било веома пријатно познанство са једним отменим странцем и разуме ћете: да то није било само обична куртоазија, којом сам га при разстанку позвала да нас што скорије посети.

— Посете Миланове биле су у почетку веома ретке и готово увек у друштву са Оскаром. Тек доцније, када смо се мало боље упознали, отпочео је он чешће долазити, али опет ретко кад сам. Сваком новом посетом Милан нас је све више и више задобивао. Што се, пак, њега тиче, он је и даље остајао онакав, какав је и у почетку био, т. јест: пријатан, учтив и одмерен. Само, кад би се по неки пут повела реч о његовој уметности, а то је обично чинио Оскар, или о његовој фамилији, за што смо се опет ја и Ема интересовале, могло се код њега опазити магновено узбуђење, које сам ја прописивала, његовим јаким осећајима. Познанство наше постојало је још интимније од кад је Милан отпочео обучавати Ему у сликарству. Тада је к нама долазио сваког другог дана а готово сваког четвртог остајао на ручку.

— Ема је необично волела сликарство и за неколико месеци озбиљнога рада постигла је у њему златне успехе. Ови успеси, као и њена дружба са Миланом, знатно су на њу утицали. Постала је много озбиљнија и пажљивија у своме опхођењу, а и на саму тоалету отпочела је обраћати већу пажњу. Овој промени нисам придавала никакав особити значај по што сам из искуства знала, да код девојака у њеном добу настаје озбиљан прелом у животу, у погледу поступака и назора. Крајем школске године Милан је хтео путовати у Београд својим родитељима, али је, на велико наваљивање Емино и Оскарево, пристао да с нама прво проведе један месец у Швајцарској, па да одатле после сви заједно одемо у Београд. Одвело би ме далеко, кад би баш овде причала све ситнице приликом пута и излета по Алпама.

— Поменућу само то, да је Милан целога пута био нешто замишљен, а кад га је Ема упитала за узрок тога, одговорио је, да му је отац болестан. Разуме се већ, да смо га сви троје тешили.

— Ма колико да смо желели видети Србију, коју смо због Милана били јако заволели, ипак нам се жеља није испунила. Баш на 2 дана пред намеравани полазак из Женеве за Београд, добије Милан један телеграм из Београда у коме га мати позиваше да одмах дође кући, по што је, вели, стање очеве болести веома опасно. Природно је већ, да се после ове депеше није могло ни помишљати на заједнички одлазак у Београд. Ово у толико пре, што је Милан био одвећ тужан и страшно збуњен. С тога уговорисмо, да ми са Оскаром останемо неколико дана у Женеви, а он да путује сам, па да нас, по своме доласку у Београд, извести депешом о стању очеве болести. У случају да би иста окренула на боље, било је одлучено, да и ми са Оскаром дођемо овде.

— За оно неколико дана, које смо провели у очекивању депеше од Милана, правили смо омање излете по околини. Приликом једног од ових излета, када се Ото, не сећам се због чега, беше од нас удалио, поведе се између мене и Еме разговор о Милану и његовом болесном оцу, и она ми, том приликом, призна: да је у Милана смртно заљубљена, као и да јој је веома тешко што он није с њама. Најзад је молила, да се одмах кренемо за Београд, и без Миланове депеше.

— И ако ме ово, право да кажем, није тако много изненадило после извесних, знатних промена на Еми, — ипак сам сматрала за дужност, да јој скренем пажњу на могуће непријатне последице које би могле произићи из њене пренаглености, а можда и неозбиљности.

— Пре свега, рекох јој, Милан се, како ми бар ти кажеш, није ни једним знаком одао, да је у тебе заљубљен. И ја сама опазила сам, у осталом, да његово опхођење према нама и понашање у нашој кући, није никад изишло из круга обичне познаничке пристојности и углађености.

— Сем тога, он је, као што знаш странац кога познајемо тек од пре годину дана. Признајем, да је, за сада одличан у свакоме погледу, али ћеш допустити, моја драга Емо, да би било преко потребно извести се и о његовој прошлости. Зар ти није пало у очи како је он по неки пут и сувише замишљен и сентиметалан? Ти би била веома лакмислена, ако би то при-

писивала његовој љубави према теби. Ако се сећаш, он је такав био још у првим данима нашег познанства. Шта ће бити од твоје љубави, ако је Милан већ заљубљен у неку своју земљакињу, која га, може бити, жељно очекује, да се врати у завичај?

— Ах, мама, то није истина; то је немогуће, биле су речи којима је Ема прекинула овај мој говор.

— Ах, мама, не мучи ме, ја сам с Миланом једном приликом, када смо говорили о његовој фамилији, додирнула и ту ствар, и он ми је тада признао, да је потпуно слободан.

— Видиш, рекох јој ја, кад си већ поменула фамилију Миланову, онда знај, да би било преко потребно и о њој се тачно извести. Ти си још млада, па с тога ниси имала потребе да размишљаш и о тим стварима. Фамилија данас, драга моја кћери, има врло великог утицаја приликом склапања бракова. Научом је доказано, да потомци наслеђују од својих предака како добре, тако и све рђаве особине и наклоности, а то је, признаћеш, врло важна ствар. Ја не велим да су Миланови преци били какви зликовци или крадљивци, али би се, као добра мати, морала тачно извести: да ли они случајно нису били одани каквим болестима, или каквим нарочитим страстима? Девојка, која има 200.000 марака мираза, као ти, у могућности је, да избере себи младожењу без мана.

— Ну, мама, шта ти све то говориш, прекиде ме Ема мало уздрхталим гласом, после кога сам, видећи у њеним очима сузе, променула правац говора, па је, најзад, и обећала, да ћемо кроз 2 дана ићи у Београд, ако за то време не добијемо никакав телеграм од Милана. Њеној радости не беше тада краја. Поскакивала је уз мене као какво мало дете. Увидела сам одмах да је њена љубав према Милану била много јача но што сам замишљала, те с тога сам се, уз пут, са свим измирила са тим фактом. Желела сам само, да што пре походим Београд и упознам се са фамилијом Милановом.

— Ну, од свега овога није било ништа. Изгледа просто, као да се нека невидљива сила противила нашем доласку амо. Тек што смо приспеле у хотел, донесе нам момак депешу, у којој нам Милан јављаше: да му је отац преминуо, и да ће, поводом тога, морати креш неки дан путовати с мајком у унутрашњост Србије ради уређења неких материјалних односа. На завршетку депеше, он нам жељаше срећан повратак за М... и обећаваше, да ће, најдаље за 20 дана, и он тамо доћи.

— После оваког стања ствари, није нам остало ништа друго, до да Милану изјавимо саучешће у жалости, па да се, одмах сутра дан, кренемо кући, што смо и учинили.

— Да ли се сећате, госпођо, адресе на коју сте испратили телеграм за Милана?

— Ја не, али ће по свој прилици Ема, која му је неколико пута писала, то знати.

— Упитасмо Ему, која се беше толико удубила у неке сањарије, да у први мах није ни чула наше питање, и она нам, пре промуца но што изговори, ове речи:

— Милану Н....., улица С.... бр....

(Наставиће се)

АТЕНТАТ

— Paul Nagour —

Све се покушало не би ли се раца разгалио.

Бајадере га нису могле развеселити; борба тигрова била му је отврднула срце.

Обучени слонови извели су пред њим своје најновије игре, а он је при том призору само зевао.

Његови министри, озбиљно забринуте за своје главе, — јер азијатским деспотима и главе њихових најбољих пријатеља и саветника стоје увек на расположењу и, у последњем реду, јесу њихова узвишена забава, — држаше веће пуно очајања.

У очајању и недоумици шта да раде, позваше у двор једну трупу јапанских комендијаша и двојицу од оних необичних црнаца чија би сама појава била довољна да прсну у смех становници оба света.

Раца богато награди комендијаше и даде обесити црице, али га ни један ни други не насмејаше.

Један фонограф коме се суседна холандска колонија није могла надивити претрпе пред њим страшан пораз, и концертне

песме, исто тако немоћне као и песме других народа, које је пред снуђеним сувереном певала бивша једна звезда Ветове капеле не могаше електрисати овај отупели организам.

А, међутим, рада немаше за извињење ни лондонске магле, ни монотонију уставних монархија, ни главобољу која долази од борбе противу бунтовног народа, ни свирепу угушивање ког европског протектората.

Природа се утркивала да његову земљу учини што бога-тијом у флори и фауни; његови поданици обожаваху га као оваплоћење Бrame, и из суревњиве узајамне бојазни европске силе које су се биле увукле у суседне колоније вођаху преговоре о томе како ће га заштити од сваког напада.

У кратко, као много њих срећних овога света, раџа је очајавао што нема никаквих брига.

Осетљиве душе рекле би да би одана и красна супруга, која би спајала дарове душе с милошћу и лепотом, изишла на крај с овом убиственом чамотињом.

Обмана!

Раџа имађаше две стотине жена, најлепше кћери из Делхиа, Бенареса, Калкуте, с Јаве, Цејлона, Беџура, Пенанга, Перака и Борнеа.

Дворски песник беше шта више опевао њихову чаробну лепоту у песми чији се рефрен певаше с вечера на терасама огрејаном месечином:

Имам их двеста у свом сарају,
Да, двеста бисера без такмада,
Дуге косе, очију љупких и слатких,
Румених усана као ружни кафал....

Али, у душевном расположењу у ком се налажаше млади суверен, његових двеста жена беху му мрске толико исто колико и његови министри, и он се клонио и једних и других као од куге.

У ризници предака радиних, између непроцењивих драгоцености, једно стакленце изрезано од смарагда имаше у себи један од оних скупоцених анорава који за тренут ока излече од тегобе живота.

Тешка сањивост, два или три потреса, и човек би заспао вечним сном.

Три осуђеника на смрт један за другим опробаше дејство древног отрова праотаца, и раџа се убеди да зуб времена није ништа учинио да отров изгуби своју моћ и своју брзину.

Тај отров беше изабављење, спас који ће га ослободити за навек његове убиствене чаме, његове неизмерне туге.

Раџа изабра једну лепу петљу ноћи да учини крај свом бесциљном и мрском животу.

Тога дана, изнурен услед смешних маскарада, он је јахао на челу своје гарде кроз улице начичкане многобројном светином. Али, ствар због које се на ту светину није никада посумњало, пониженост, сервилност њена у клањању и падању ницице пред њим још више му је срце окаменила.

Примао је молбе, делио награде, држао беседе о којима није ни једне речи мислио, чуо толико говора и лојалних изјава да га од звука његова властита гласа обузима језа.

Никада можда знатна ништавост његова достојанства није му се јасније јавила.

Рекао би човек да се његова околина зарекла да му живот

учини до крајности празним и мрским у сред сјаја и блеска његове владавине.

Тако је она од жена намерно удалила сва симпатична лица, приморала га је да награђује глупе дворане, када му честите и одане слуге његове, удаљене као недостојне, не могаху ни лица видети.

Беше приспео крај свему. Убиствени песимизам дела. Све наде за навек уништене, све лепе илузије ишчезле. Не остајаше му више ништа него да и он сâм ишчезне као и оне.

Сутон се почео хватати, док очајник посматраше својим мутним и уморним очима како се пале ноћна кандила и како се све више шири и јаче илуминација града који се, у његову част, кићаше осветљењем у разним бојама.

За сваког другог кога није морио толики јад као ово њега, овај приказ био би чаробан. Улице, тргови, вртови који се полако беху увидели мраком, плануше наједаред светлим шаренилом разноврсних боја.

У вртлогу од радости светине, песме проламаху ваздух, а ракетле се распрштаваху у звездано снопље у плавој ноћи.

Цео један народ пијан од радости јурио је као помаман да види свога господара, да га поздрави и преузноси... и баш тај тренутак беше он изабрао да оде с овог света без шума, без сјаја, у презривој тишини своје царске чаме.

Неосетљив спрам свих тих манифестација, зазидан у својој мрзовољи на живот као опкољен ратник у својој тврдињи, он затвараше очи да ништа не види, запушаваше уши да ништа не чује.

Упути се једном спиралном галеријом, чији се стубови губљаху у перспективи у ваздуху, чудноват је осенусној дивном светлошћу месечине.

Један од његових предака, кога беше тако допала воља, био је саградио ову архитектонску фантазију, која, вијугајући се око дворца вођаше на неки чардак, отворен озго, који имаше диван видик од неколико миља.

То беше граница коју беше одредио, крајња станица, последњи одмор пре великог сна.

Поднимљен на лакат стајаше он неко време на балустради, док му ноћни лахоре меко миловаше лице.

Потом, после неколико тренутака сажарења, стаде у дубоко дисати, као што чине махинално осуђеници на смрт на погледу оруђа које ће им одузети живот.

Тачно у том тренутку, изби нова вештачка ватра, ширећи се атмосфером која се истом купала у зрацима месечастим и сјајних разнобојних звезда које су падале као сјајна кишпа, налик на пад звезда ноћу на измаку лета.

Једна од тих ракетли, јача од осталих, обасја га изненада у часу кад он вађаше из недара стакленце од смарагда.

Пуцањ, сличан удару бича, разлеже се са праском ракетли и, са зујањем осе, једно зрно окрзну прса раџина разбивши у његовим рукама скупоцени камен и просувши на далеко спасоносни отров.

Не беше о томе никакве сумње.

Раџа неким чудом умаче атентату који је био управљен противу њега.

И, чудна ствар, он се осети срећан што је избегао зрно убице, срећан што се ослободио мóre од стакленцета с отровом.

И, сивавши полако низ вијугаве степеннице од куле, он оде, први пут у веку, да се измеша у уживању са својим народом.

ЗАПИСНИЦИ ИЗ МРТВОГ ДОМА

РОМАН У ДВА ДЕЛА

Написао **Фјодор М. Достојевски**

Превео с руског Јефта Угричић

8

Још од првих дана мога тамничкога живота узбудио је у мени нарочиту радозналост један млад осуђеник, изванредно леп младић. Звали су га Сироткин. Био је прилично загонетно створење у многим по-

гледу. Пре свега ме је задивило његово лепо лице; није му било више од двадесет и три године. Находио се у засебном одељењу, то јест, без рока; отуда се рачунао као један од најтежих војених преступника. Миран и кротак, говорио је мало, смејао се ретко. Очи су му биле плаве, црте правилне, лице чисто, нежно, коса отворено смеђа. Чак и полуобријана глава мало га је ружила: тако је то био лепушкаст младић. Заната није имао никаквога, ну новац је добијао, истина по мало, али

често. Био је приметно леп, носио се ружно. Сем кад га други одене лепо, покадшто чак и у црвену кошуљу, и Сироткин се очигледно радује, што се поновио: иде кроз казамате, да се покаже. Није пио, није се картао, готово се ни с ким није свађао. Видиш га, како иде по казаматима — руке у џеповима, смирен и замишљен. О чему је он могао мислити, тешко је било себи и представити. Зовнеш га који пут, онако из радозналости, запиташ ма о чему, он одмах одговори и, шта више, као

с неким поштовањем, а не као што обично одговарају осуђеници, него увек кратко, са мало речи; гледа на вас као десетогодишњи дечак. Ако дође до новаца, — неће купити себи штогод потребно, неће дати да му се поправи одећа, неће узети нове ципеле, него ће купити земичака, медених колача и појести, просто као да му има седам година.

— „Ех ти, Сироткине! дешавало се да му довикну осуђеници, — ти сироче казанско!“

У нерадно време он обично лута по туђим казаматима; готово сви се занимају својим пословима, само он нема ништа да ради. Кажу му по штогод, готово свагда у шали (њему се и његовим друговима често подсмевали), — он се, не рекавши ни речи, окрене и иде у други казамат; а по-кадштво, кад га баш много дирају, и по-црвени.

Често сам размишљао: зашто је ово смирено, простодушно створење допало тамнице?

Једном сам лежао у болници у осуђеничкој дворани. Сироткин је био такође болестан и лежао је поред мене; некако пред вече ми се заговорисмо; он се неочекивано одушеви, и, реч по реч, па ми исприча, како су га узели у војнике, како је његова мати, пратећи га, плакала за њиме и како му је било тешко међу регрутима. Додао је, да никако није могао да издржи регрутски живот, јер су тамо били сви тако љутити, оштри, а командири су готово увек били њиме незадовољни.

— Па како се свршило? упитао сам га. — За шта ли си овамо дошао? И то још у засебно одељење... Ах, Сироткине, Сироткине!

— Па ја сам, Александре Петровићу, провео свега годину дана у батаљону; а овамо сам дошао зато, што сам убио Григорија Петровића, свога четног командира.

— Чуо сам то, Сироткине, али нисам веровао. Та кога си ти могао убити?

— Десило се тако, Александре Петровићу. Било ми је већ веома дотежало.

— Па како живе други регрути? Истина тешко је с почетка, а после се навикне и, кад погледаш, постане диван војник. Тебе је, мора бити, мајка размазила; неговала те меденим колачима и млеком до осамнаесте године.

— Мајка ме је, то је истина, много волела. Кад сам ја отишао у рекруте, она је после мене легла, па, како чујем, није ни успала... Најзад ми је у војсци сасвим било загорчало. Командир ме није заволео, за свашта ме казни, — а зашто то? Ја се сваком покуравам, живим акуратно; ракијце не пијем, ништа не узјамљујем, а то је већ рђав посао, Александре Петровићу, кад човек штогод узјамљује. Сви око мене тако тврда срца, — нигде да се исплачеш. Деси се, да зађеш куда за угао, па се тамо исплачеш. Тако стојим ја једанпут у стражари већ је ноћ; одредили ме на стражу, на главну стражу, код пушака. Ветар дува; била је јесен, а помрчина таква, да не видиш прст пред оком. А мени тако тешко, тако тешко! Узем пушку к ноzi, скинем бојанет, метем га поред себе; скинем десну чизму, ставим себи цев на груди, налегнем на њу а палцем од ноге одапнем ороз. По-

гледам — превари! Разгледам оружје, про-чистим фаљу, потпрашим наново, одбијем мало кремен и опет наместим на прса. Па шта? Барут плану, а пуцња опет нема! Ама шта је то, мислим се ја! Узем па обучем чизму, натакнем бајанет, љутим и ходам. Тад сам се и одлучио, да учиним, што сам учинио: ма куда, само из војске напоље. Кроз по сахата ето га командир; обилази страже. Упути се право мени: „Зар се тако стоји на стражи?“ Ја узем пушку на руку и сјурим му бојанет до саме цеви. Четири сам хиљаде прешао, па сам дошао и овамо, у засебно одељење...

Он није лагао. А и зашто би га иначе послали у засебно одељење? Обични се преступи кажњавају куд и камо лакше. Уосталом, између свију својих другова је једини Сироткин и био тако леп човек. Што се тиче осталих, њему сличних, којих је било у нас свега на петнаест људи, било је непријатно и погледати их; тек два-три лица, што су се још и могла сносити; а остали све некако клемпави, ругобни, неспретни; понеки и седи.

Ако допусте прилике, ја ћу кадгод рећи коју више о целој тој гомили. Сироткин се, пак, често дружио с Газином, оним истим, због којег сам и отпочео ову главу, напоменувши, како је пијан улетео у кујну, и да је то побркало моје првобитне појмове о тамничком животу.

Тај је Газин био грозно створење. На све је производио страхан, мучан утисак. Мени се увек чинило, да ништа нема свирепијег, грознијег од њега. Видео сам у Тоболску ајдука Камењева, што је био на гласу са свога разбојништва; видео сам и Соколова, апсеника још под судом, војничког бегунца, грозног убилца. Али ни један од њих није произвео на мене тако одвратан утисак као тај Газин. Каткад ми се чинило, да видим пред собом огромног, дивског паука, великог као човек. Био је Татарин; страшно јак, јачи од свију у тамници; раста је био доста високог, херкулески развијен, с ружном, несразмерно великом главом; ишао је погрбљен, гледао испод очију. О њему су у затвору ваздан које-шта причали: знали су да је био војник, али осуђеници су говорили — не знам да ли је истина — да је бегунац из Њерчиска; у Сибир га нису једанпут слали, бегео је ваздан, мењао име, и најпосле нашао се у нашем заводу, у нарочитом одељењу. Причали су за њега, исто тако, да је пређе волео да коље малу децу, једино из пасије: доведе дете где-год на згодно место; прво га плаши, мучи, па кад се већ наситио страха и дрктања сироте мале жртве, клао би је полако, не хитајући, све уживајући. Можда је све ово било измишљено, услед тешког утиска, што га је произвео код свију, али све су те измишљотине некако приличиле њему, хармонирале с лицем његовим. Међутим, у затвору се владао, кад није био пијан, у обично време, врло добро. Био је увек миран, никад се није ни с ким свађао, избегавао је кавгу, али као из некаквог презирања према осталима, некако као да је себе сматрао за нешто више од свију; говорио је врло мало и био је некако преко мере недружewan. Сва су му кретања била лагана, мирна, самоуверена. По очима му је могао човек да види, да није туп и да је необично

дукав; али у његовом лицу и осмеху било је увек нешто поносито-подсмешљиво и сурово. У заводу је трговао ракијом, и био је ту најимућнији крчмар. Али, двапут на годину и сам се опијао, те ето ту је избијало све оно што је зверско у његовој природи.

Опијајући се постепено, почињао би да дира људе подсмевашем, најпакоснијим, одмереним и као некако одавно спремијеним; најпосле, кад би се савршено опио, падао би у грозну јарост, тражио би нож и на-сртао би на људе. Осуђеници знајући његову велику снагу, разбегли би се и по-сакривали; кога сретне, на тога насрне. Али су брзо нашли начин да га смире. Десетак људи из његова казамата, полетели би одједном на њега, па би га почели ударати. Не може човек да замисли штогод страшније од овог боја: ударали су га у прса, у трбух, под срце, свуда; тукли би га дуго и много, а престали би тек, кад почне да се онесвешћава и кад изгледа као мртав. Другог ког не би смели тако тући; овако бити, — значило би убити, само Газина не. Пошто га испребијају, умотају га у кожух, онаквог у несвестици, и међу га да легне. — „Нек' се истрезни!“ — И, заиста, ујутру устаје он готово здрав, па ћутећи и намрштено одлази на рад.

И сваки пут, кад се Газин опије, у затвору су већ сви знали, да ће му тај дан неизбежно донети батина. Чак је и он ово знао, па се опет опијао. Тако је ишло неколико година; најпосле, опазили су, да Газина почиње да издаје снага. Почео се жалити на разне болове, стаде приметно да мршави; све је чешће одлазио у болницу...

„И на њега дође ред!“ говорили су осуђеници међу собом.

Уђе у кујну; пратио га је онај ружни Пољак с виолином — њега су обично погађали они, што су „терали кера“ као да попуне весеље; стаде насред кујне, па ћутећи и пакљиво поче да мери све нас.

Сви ућуташе.

Најпосле, кад виде мене и мог друга, погледа нас пакосно и подсмешљиво, задовољно се насмени, као да је нешто смислио, и, веома посрћући, приђе нашем столу:

— А, допустите да упитам — поче он (говорио је руски) — откуд вама паре да пијете тај чај?

Ја се ћутећи погледам с мојим другом, појмећи, да је најбоље ћутати и не одговарати му. Само једна противречност, па би се он разгневио.

— Ви онда имате нована? настави он распитивати. — Ви онда имате пуно новаца, а? А зар сте ви, бога вам, дошли на робију да би пили чаја? Дошли сте да пијете чаја?... Та говорите, шта вам је!...

(Наставиће се)

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Пошто ће скоро наступити пролетњи дани, кад ће наши пољопривредници отпочети радове у пољу, сматрамо за корисно и потребно да пустимо у наш лист следећи распис Господина Министра Унутрашњих Дела од 28. јуна 1900 год. ЦМ 12.071, који је упућен свима полицијским и општинским властима и који гласи:

Начелству округа . . . . .

«У нашем народу одавна постоје многи обичаји, које он са свога сујеверства, још и дан дањи одржава противно правилима наше цркве, а на штету својих сопствених интереса. Међу те обичаје спадају и многа светковања разних дана — светаца — преко године, и ако наша света православна црква и наши земаљски закони, не заповедају, да се тих дана светкује и не ради.

«Од многих таквих малих светаца, које наш народ, не из лењости, но из простог сујеверства светкује, наводим овде за пример само њих неколико, као што су: «Ђурђевски петак», «Никољски петак», «тројички», «Петровски» итд. Или «Бели четвртак» «водену суботу», «пољобранију», «св. Јакова слаобитног», «св. Јакова градобитног», «св. Пантелију», «Огњену Марију» итд. итд.

«Што је најгоре достављено ми је, да овоме и оваквоме сујеверству иду на руку чак и саме општинске власти, тиме, што сазивају општинске зборове, те се на њима, противно нашим земаљским законима, доносе одлуке, да се овај или онај дан — светац — светкује и не ради, услед чега се тих дана забрањује рад и оним људима, који би хтели радити своје послове а не светковати их, кад их ни црква не светкује, што је за највећу осуду:

«Ово прекомерно светковање и нерад у времену, када наш народ има у пољу највише посла, када, управо, треба да «хвата» живот за целу годину, од огромне је штете, како по интересе пољопривредника, тако и по интересе опште. То једно, а друго, та светковања и нерад, и онда, када не треба то чинити, и нехотице гурају нашег сељака, — пољопривредника — у једну другу, — већу погрешку, а та је, што он у светковању поменутих светаца, пропусти да на време среди своју летину, па је с тога, врло често принуђен, да многе тежачке послове ради у свету недељу, када се треба Богу молити и од посла одморити.

«Да би ово сујеверно празновање многих мањих светаца и разних четвртака, петака и субота, преко године, престало у народу и тиме наш сељак — пољопривредник — сачувао од многих штета, које га могу услед благовременог нерада у пољу, постићи, — ја се налазим побуђен, овим наредити Начелству:

1., да са подручним му средним начелницима и свима полицијским чиновницима у згодним приликама и на сходне начине, одвраћају народ од сујеверства и сузбијају празновање у горе именоване дане и свеце, у колико се то може учинити леним обавештењима, убеђењима и шутима; и

2., да нареди свима општинским судовима у своје подручју, да у будуће не сазивају зборове за решавање о празновању овог или оног свеца или дана, јер је то противно свима овоземаљским законима; а оне часнике општинских судова који буду противно овоме наређењу поступаи, да строго кажњава по закону.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

ПОТЕРЕ

Милан Илић, бив. бакалски момак, доцније кочијаш, решењем кварта Палилулског Управе града Београда, притворен је по делу крађе у новцу и стварима извршене 15. ов. м. Априли Сударићу олд. кочијашу у управи држ. болнице. Милан је изјавио да је родом из села Трмбаса среза и округа крагујевачког; има му 26 год. Кварт сумња да није још какво казнимо дело учинио, па с тога моли све полицијске власти и приватна лица, да му доставе све што о њему буду знали, позивом на акт под Бр. 1565.

Франц Золдар — Танчић, по занимању кочијаш, родом из Беле Цркве извршио је у рођеном месту једно убиство и 13. ов. месеца пребегло је овамо код Градишта. Он има 28 година, средњег раста, мршаваг лица, косе и бркова плавих, на себи има кочијашко одело и опанке. Господин Министар Унутраш. Дела актом својим од 25. фебруара ПБр. 4.570 наређује својим полицијским властима да убицу у својим домаћима потраже и о проналаску одма известе Министарство. Акт упр. града Београда 6102.

Станимир Тодоровић, родом из Голобока, окр. смедеревског и бив. слуга код Станоја Крунића, механ. у Костоници, украо је 22. пр. месеца брату свога газде један сребрн сат и 50 динара у новцу, па побегло. Он има 16 год., средњег је раста, црномањаст, у оделу је цивилном, на глави има прну, јагњећу шубару. Начелник среза пожаревачког актом Бр. 2.634, моли све полицијске власти да Станимира у својим домаћима потраже, па у случају проналаска њему стражарно спроведу. Акт управе града Београда Бр. 6366.

Ноћу, између 1. и 2. тек. месеца непознати лопови отворили су удешеним кључевима стан г. Ристе Обрадовића, трг. у улици «Пајсијевој» бр. 6 и из овога украли и однели: три иберцигера, од којих је један са монограмом «Р. О.» два пара салонског одела, један при сако капут опет са монограмом «Р. О.» и неколико пари штофалог одела, — све у вредности до 1.000 динара. Кварт теразиски управе града Београда актом својим Бр. 1702, моли за најживље трагање. Пронађене крадљивце и покрађе. Пронађене крадљивце са покрађом треба под сигурном стражом спровести управи града Београда с позивом на акт Бр. 6.343.

Ноћу између 23. и 24. фебруара, обијен је фотографски Атеље, фотографа, у Коларчевој ул. Бр. 2, и из истог украден је један фотографски апарат с објективом, купљен од Карла Ернеста, у Берлину. Апарат је нов. Моле се све полицијске власти, да живо потраже лопова и покрађу, и у случају проналаска да га заједно са покрађом спроведу кварту теразиском с позивом на Бр. 1754, или управи гр. Београда на Бр. 6631.

Радојко Сретеновић, војни бегунац из Михајловца, среза смедеревског, у друштву са Костом Благојевићем, војним бегунцем, из Церовца, ср. јасеничког, извршили су више опасних крађа. Коста је ухваћен а Радојко у бег-

ству. Он је стар 24 године, црномањаст, раста високо-сувоњав, носа правилног, особених знакова нема. Од одела има на себи гуњ и чакшире сукнене, на глави војничку шајкачу, на ногама чарапе вунене, до испод колена и опанке. Нађеног треба спровести стражарно начел. ср. крагујевачког с позивом на акт Бр. 2301, или Управи гр. Београда Бр. 6467.

Димитрије Исаковић, звани Митан, бивши слуга, родом из Београда, има му 19 година, решењем кварта Палилулског управе града Београда стављен је под кривичну истрагу и у притвор за дело опасне крађе извршене у Београду. С њим су у притвору још четири лица као саучесници његови.

Кварт држи да је Димитрије још какво злочино дело извршио, с тога моли све полицијске власти и прив. лица ако би што знали, да му то јаве с позивом на његов акт под Бр. 1668.

ТРАЖИ СЕ

Мемеда Асановића, турског војног бегунца из Араб-Каира, тражи начел. окр. Смедеревског актом Бр. 1954. Нађеног треба спровести пом. начелству или Управи гр. Београда Бр. 6367.

Стану жену Драгутина Димитријевића, циганина из Доње Мутнице, која је 18. ов. м. побегла од свога мужа, са Рајком Јаширевићем из Каоника ср. моравског окр. нишког, тражи начелник ср. парафинског актом № 2892. Одбегла Стана има 20 год. лепушката је, у лицу бела, очију граорастих, обрва прих. Стану треба спровести поменутом начелнику Бр. 623.

ИСПРАВКА

Погрешком слагача стављено је у прошлом броју «наставике се» испод превода г. Алимпића, „о поправци осуђеника“, који је у ствари прошлим бројем завршен, што се и по самом смислу може увидети.

Садржај: I. Службени део. — II. Стручни и научни део: 1) Један поглед на казнино право као на науку; 2) Просјаштво; 3) Телесне и смртне казне. — III. Поучно забавни део: 1) Самоубица; 2) Атенат; 3) Записници из мртвог дома. — IV. Поуке и обавештења. — V. Службене објаве: Потере. — Тражи се. — Исправка.